

ΤΑ ΦΛΕΓΟΝΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΕ Ο ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΣ ΕΛΛΗΝ ΠΟΙΗΤΗΣ;

(Τι άπαντούν ει κ.κ. Μιλτ. Λιδωρίκης, Σωτήρης Σκίπης, Δημήτριος Μάρκαρης, Μάρκος Τσιριμώκος και η κυρία Αιμιλία Στ. Δαφνη.)

ΙΔ'.

Ή ξερνάει μας για τη Νεοελληνική ποίηση εξακολούθει, αλλά πόση επιμονή και τί έπιμονή χρειάζονται, για να πείσης μερικώς από τους λογίους μας να μιλήσουν ! Βράχος άτράντατος ό κ. ΜΙΑΤΙΑΑΗΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ. Δεν εινε δυνατόν να τού πάσης μιά λέξη.

—Δεν άσχολούμαι με την ποίηση κ' άκόμα λιγώτερο με τούς ποιητάς μας, απ' όστις λείπει. Άλλα εινε τα χωράφια τα δικά μου : Τό θέατρο. Σ' αυτό άφιέρωσα όλη μου τη ζωή. Γεννήθηκα και θά πεθάνω πάνω στή σανίδα ! Τι μωρό να ξέρω εγώ για ποιησι ;

Χωρίς άλλο, ό κ. Λιδωρίκης δεν θέλει να πικράνη κανένα, γιατί δεν φανταζόμαι να μην άνοικε ποτέ του κανένα Έλληνα ποιητή, έπειτα από τόν Σολωμό κ' έδωθε.

***

Ό ποιητής τού «Απέθανους και της «Κυρία Φροσύνης» κ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ άπάντα άδίστακτα στό ερώτημά μου με μιά λέξη, πού εινε σάν καταπέλτης :

—Κανένας !..

Τον παροτρύνω να μου δικαιολογήσει αυτή την...ομαδική έκτέλεσι.

—Δεν θέλω να πικράνω φίλους και έχθρους μου άγαπητούς, μου λέγει, γιατί αυτό θά συνέβαινε άν έπρεπε να δικαιολογήσω την άπάντησή μου. Άλλωστε, μετά τόν Σολωμό, υπάρχει κάποιος άλλος, πού ξεχνάμε : ό Κάλδος. Και σέ μερικά τόν ποιήματα ίσως νάμα άνώτερος από τόν Σολωμό. Τί ερωτήματα ειν' αυτά πού κάνετε εσείς οι δημοσιογράφοι, μα τόν Θεό, δεν τά καταλαβαίνω.

Ή συζητήσις με τόν κ. Σκίπη προχωρεί και φιλικά, χωρίς ούτε ό ίδιος να τό καταλαβαίνει, μου μιλεί για τη Νεοελληνική ποίηση και για τούς ποιητάς μας. Μα τού ίσωςχέθηκα να μη τόν προδώσω, αφού στήν άρνητική του άπάντησι συμπεριέλαβε και τόν εαυτό του. Γι' αυτό δεν μωρό να μεταφέρω έδω τις ιδέες τόν πάνω σ' αυτό τό ζήτημα, μολοντί ενδιαφερόμενος.

***

Ό τμηματάρχης της Έθνικής Βιβλιοθήκης κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΡΓΑΡΗΣ, γνωστός βιβλιογράφος και λάτρης της πιησις, ελεγε την καλωσίην να μου δώσει την άπάντησι του γραπτή. Ίδου αυτή :

«Ό μεγαλύτερος Έλληνας ποιητής — κατά τη γνώμη μου — ύστερα από τόν Σολωμό, εινε, χωρίς καμιά επιφύλαξι, ό Παλαμάς. Μεγάλος στήν έμπνευσι και στήν τέχνη, έκαμε ένα τεράστιο ποιητικό έργο, μπρός στο όποιο ό σήμερινοι και ό κατοπινοι άνθρωποι των γραμμάτων θά σκαύουν με σεβασμό και θαυμασμό τό κεφάλι. Κι' ό Παλαμάς δεν εινε μονάχα ό έμπνευσμένος τεχνίτης, πού έδειξε στήν Έλλάδα τη μεγάλη ποιητική τέχνη, αλλά εινε και ό σοφός διδάσκαλος, πού ελεγε τόσο βαθεία ευεργετική επίδρασι στή γενική των άνωτέρων του. Από τη μεγάλη και πολυμορφη ποίησι του, ώρι-

νά σ' άς βλέπει, για σ' άς λατρεύει κρυφά, σιωπηλά, έτοιμος να θυσιάσει για σ' άς τη ζωή του...

Ό σ' άς τού σ' άς, όπως ξέρετε, μου ελεγε έμπιστευτή τό άνογμα της άλληλογραφίας του. Άνάμεσα λοιπόν τούς τούς γραμμάτια πού διάβαζα κάθε μέρα, βρήκα κ' αυτά πού σ' άς ενδιαφέρουν.

«Αν δεν σ' άς άγαπούσα μ' έναν μεγάλο, άγνό και τρελλό έρωτα, μ' αυτά τ' άράμματα, λαίδη Ρόκενταλ, θά μπορούσα να σ' άς εκδικηθώ για εκείνη τη σκληρή άρνησι σ' άς.

«Μά εγώ θέλησα να σ' άς άφήσω να ζήσετε ευτυχισμένη. Ό λόρδος Ρόκενταλ δεν διάβαζε ποτέ αυτά τ' άράμματα. Μα τώρα πού φεύγω για πάντα απ' αυτό τόν κόσμο, πούδ θά σ' άς προστατήν πιά, λαίδη Ρόκενταλ ;

Ό άφορισμένος σ' άς
Φρέντ Στέφενσον κ' ν

***

Ή λαίδη Ρόκενταλ έφτιαξε ένα ύπεροχο μαυσαλωτό στόν πι-στόν γραμματά τού συζύγου της. Κάθε μέρα έστέλνε τό γέροκηπουρό της και τό στόλιζε μ' ένα μπουκέτο από δροσερά κίτρινα κρίνα τού Ντεθονοάιρ.

Ό Φρέντ Στέφενσον ήταν ό πρώτος, μα κ' ό τελευταίος έρωας της.

Κ. ΜΠΡΑΟΥΝ

σιένε μέρος θά μείνι σάν ποιητική παραμύδι, όχι μονάχα για την Έλλάδα, αλλά και για την Εθνοτική όλόκληρη της έποχής τού.

Ό κ. Μάρκαρης μου διάβασε την άπάντησι του, πρίν μου την δώσει. Τούλω να παρατηρήσω :

- Και για την Εθνοτική όλόκληρη, είπατε ;
- Ναι, ναι, ξυναίλει ζωηρά.
- Και η κόμισσα Ντέ Νοάιγ ; Ό Βαλερό ; ό.....
- Τίποτε απ' αυτά. Ό Παλαμάς !..

Κάθε συζητήσις περριττεύει. Ό κ. Μάρκαρης εινε άδιόρθωτος...Παλαιστής !..

***

Ό ποιητής των «Τραγοιδιών τού Πόνου» κ. ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ δίνει κ' αυτός την ίδια άπάντησι :

—Ό Παλαμάς. Όχι ό μεγαλύτερος. Γράφει ό καλύτερος. Μεγάλοι εινε δυό - τρεις σ' όλον τόν κόσμο. Ξέρετε την εθνοική της λέξεως «ευγάλεος» ;

Και ό κ. Τσιριμώκος μου μιλεί ώρα πολλή για τούς τρεις τραυματικά μεγάλους ποιητάς, πού φανταί να λατρεύει : Για τόν Δάντη, για τόν Όμηρο και για τόν Σαίξπηρ. Πάνω απ' όλους όμως ό τελευταίος. Ίσως να μην εχη άδικο. Μου μιλεί ακόμα για την μεταπολεμική κοινωνία, για τις προσπαθείς των νέων, έδω και στήν Εθνοική, για τό παρελθόν, για την παλιά Άθήνα, πού έσβυσε, η όποια ελεγε να έπιδείξει έναν Παταδιαμάντη κ' έναν οραματιστή, τόν Περισλή Γιαννόπουλο. Τι ιδανικά, τί παραδόσεις, πόση πίστις πρό πάντων.

—Όλα αλλάζανε ! Άλλοι σήμερα καιρού !..

Τά λόγια αυτά πέφτουν θλιβερά από τό στόμα τού ποιητή κ' εινε σάν ένας άτοχαρμετισμός σανατηριωτός προς τό ωραίον παρελθόν.

***

Ή κυρία ΑΙΜΙΛΙΑ ΣΤ. ΔΑΦΝΗ, η λεπτή ποιήτρια των «Χρυσών Κυπέλων», μου έγραψε μ' ευγενική καλωσίην την άπάντησι της και μ' αυτήν θά τελειώσω τό σημερινό άρθρο της έρεύνης μας.

«Ό πατέρας μου—λέγει η κ. Δάφνη— πού έγραφε κ' έκείνους στίχους, θυμωμια πώς τά γεμινωμένα βράδια, μου τό φαί, μας διάβαζε ποτε τα ποιήματα τού Σολωμού, ποτε τού Παράσχου και ποτε τού Παλαμά.

Ό Παράσχος ήταν ό αγαπημένος φίλος τού πατιού, αφού με ελεγε βαφτισί, γι' αυτό ό στίχοι τόν ελεγον για μ' άς έντελώς ιδιαιτερη σημασία. Πολλές φορές η κριτική της όλομείλεις των μεγάλων ήταν δυσμενής, προς μεγάλη μου θλίψη και άπελπίσι. Ό Παλαμάς όμως ήταν ό άγνωστος για μ' άς και μεγαλόστατος ποιητής, πού μάς τού εύλογημένο του τραγουδι, σά μήνημα κάποιας μεγάλης άφρας πού εχόγιστον. Από κείνα τ' ά χρόνια ελεγον μείνει μέσα μου και ζούν, όπως τούη πρωτάκουσα— παιδικά ακόμα— κάποιοι στίχοι κομματιαστοί, μιά λέξη έδω, μ' άς στίχοι εκεί..

«Και γκάπ! και γκούπ! βαρεία, βαρεία κ' άκούραστα (χτυπάει...)

..... στην καρδιά μου μιά κούνια για παιδι, μιά κάσσα για νεκρό !...»

«Έβλεπα την έντίκασσι στους μεγάλους κ' από τότε ριζώθηρ μέσα μου, πούδ ό Παλαμάς ήταν ένας μεγάλος ποιητής. Δέγοντας αυτά, έχω όστόσο τό φόβο, μήπως ό ένθουσιασμός μου για τόν ποιητή της «Ασάλευτης Ζωής» παρεξηγήθη, γιατί ό κ. Παλαμάς έχει γραφεί έτενεστάτο κ' έγκωμισιατικό πρόλογο στό βιβλίο μου : «Τά Χρυσά Κύπελλα» και— όπως λέει ό κ. Δάφνης— έχω έβου έντ' γλώττηρ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Ύπαρχουν άνθρωποι πού νομίζουν ότι έχουν τό δικαίωμα να γελούν με τό παθήματα των άλλων. Για μένα αυτοί οι άνθρωποι εινε γελοίοι κ' άνήθικοι.

Β 2 ο κ

